

Rīgas Stradiņa universitāte

Psiholoģijas laboratorija

Testu un aptauju reģistrs

1. Nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:

Kopenhāģenas psihosociālā aptauja – vidējā versija, Kokina, A., 2020

2. Nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

The Copenhagen Psychosocial Questionnaire II – medium version (COPSOQ-II), COPSOQ International Network, 2019

3. Īss instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija):

Tulkošanai un adaptēšanai tika izvēlēta Kopenhāģenas psihosociālās aptaujas – vidējā versija (The Copenhagen Psychosocial Questionnaire II – medium version, COPSOQ-II), ko izstrādājis Dānijas Nacionālais darba vides pētījumu centrs, 2004. gadā. Dānijas Nacionālais darba vides pētījumu centrs ir starptautiski pazīstams un orientēts uz psihosociālo risku novērtēšanu darba vidē, kas tiek uzskatīts par standartizētu instrumentu preventīviem mērķiem.

Kopenhāģenas psihosociālā aptauja ir pieejama vairāk nekā 25 valodās. Kopenhāģenas psihosociālā aptauja 2019. gadā ir publicēta 88 recenzētos indeksētos žurnālos. (COPSOQ International Network, 2019.)

Instrumenti ietver 87 jautājumus un 28 skalas. Kopenhāģenas psihosociālās aptaujas skalas ir izstrādātas, lai novērtētu plašu ar darbu saistītu risku faktoru klāstu: psihosociālie faktori darbā, faktori sociālā darba vidē, kvantitatīvās, emocionālās un citas prasības, darba nozīme, cilvēku ietekme un iespējas pieņemt lēmumus savā darba vidē, stresa, individuālās veselības un labklājības izpratne nodarbināto vidū un citi darba faktori, piemēram, darba drošība un apmierinātība ar darbu. Aptaujas skalu iekšējā saskaņotība pēc Dānijas Nacionālā darba vides pētījumu centra datiem ir augsta (skat. 2. tab.).

Anketas jautājumiem pārsvara tiek doti pieci atbilžu varianti, izmantojot 5 punktu Likerta skalu, piemēram: (1) vienmēr, (2) bieži, (3) dažreiz, (4) reti, (5) nekad/gandrīz nekad vai (1) ļoti lielā mērā, (2) lielā mērā, (3) drīzāk, (4) mazā mērā, (5) ļoti mazā mērā. Pieci atbilžu varianti tiek vērtēti 100 – 75 – 50 – 25 – 0. Gadījumā ja ir tikai četri atbilžu varianti, izmantojot 4 punktu Likerta skalu. Četrus atbilžu variantus tiek vērtēti 100 – 66.7 – 33.3 – 0. Visas psihosociālās darba vides novērtēšanas skalas vērtē no 0 līdz 100 punktiem. Kopējā vērtība tiek aprēķināta kā vidējais rādītājs, ieskaitot tikai tos respondentus, kuri atbildēja vismaz uz pusi no skalā iekļautajiem jautājumiem. Augstas vai zemas vērtības tiek uzskatītas par būtiski svarīgām. Aptaujas anketas skalās – kvantitatīvās prasības, darba temps, emocionālās prasības, lomu konflikti, darba ģimenes konflikti, izdegšana, stress un miega traucējumi – zems līmenis ir labākais. Visās pārējās aptaujas anketas skalās – ietekme darbā, vadītāja un kolēģu sociālais atbalsts, apmierinātība ar darbu un veselības pašvērtējums u.c. – augsts līmenis ir labākais. Katru skalu novērtē skalas norādītajā virzienā. (Ilić, et. al., 2017).

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā versija ir Psiholoģijas laboratorijas rīcībā. Mūsu rīcībā ir adaptācijas autores darbā sniegtā informācija, ka instruments viņas darba rakstīšanas brīdī ir bijis brīvpieejas un ir saņemta Dānijas Nacionālā darba vides pētījuma centra vecākā pētnieka Tomasa Klausena atļauja izmantot instrumentu pētījumā, norādot korektu instrumenta oriģinālnosaukumu un atsaucis. Lūdzam pārliecināties par šīs informācijas atbilstību Jūsu reālajā instrumenta izmantošanas periodā, jo izmantojot instrumentu, esiet atbildīgs par tā autortiesību ievērošanu. Ja instrumenta izmantošanas nosacījumi ir mainījušies, lūdzam vērsties pie oriģināla autora ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai (skat. reģistra web). Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

Lūdzam salīdzināt izsniegto aptauju ar oriģinālo aptauju, jo anketa iegūta no adaptācijas autores darba, un, iespējams, konkrētajai aptaujai pētījuma anketā pievienoti vēl citi instrumenti un/vai jautājumi, vai arī veikti citi iespējami pārveidojumi, tāpat iespējama pantu (jautājumu) skaita nesakrītība vai neatbilstība, vai jebkuras citas izmaiņas.

5. Īsa pamatinformācija par Jūsu adaptētā vai izveidotā instrumenta rādītājiem (piem. Kronbaha alfas):

Izlase: 294 praktizējošas māsas vecumā no 24 līdz 67 gadiem (M=42,28; SD=10,77).

Tā kā pētījumā tika izmantota Kopenhāgenas psihosociālā aptauja - vidējā versija, kura ir angļu valodā un kura līdz šim latviešu valodā nav tulkota, Kopenhāgenas psihosociālās aptaujas vidējās versijas tulkošanā bija iesaistīti 8 tulkotāji, kuri ir saistīti ar veselības aprūpi. No sākuma instruments tika tulkots no angļu uz latviešu valodu, šajā procesā bija iesaistīti četri tulki, kam latviešu valoda ir dzimtā valoda. Pēc tam nākamie četri tulki veica instrumenta tulkošanu no latviešu uz angļu valodu. Pēc instrumenta tulkošanas tika salīdzināti astoņi tulkošanas varianti un izvēlēts vispiemērotākais variants. Pētījuma laikā instruments tika adaptēts Latvijas auditorijai.

Tika veikts pilotpētījums, lai pārbaudītu aptaujas anketas jautājumu atbilstību un skaidrību, kā arī precizētu tos, lai izvairītos no pārpratumiem. Neliela (10) nejauši izvēlētu veselības aprūpes praktizējošo māsu izlase, kas netika iekļauta tālākā pētījumā, aizpildīja tulkotās anketas. Pēc pilotpētījuma veikšanas tika konstatēts, ka anketas ir saprotamas un pieņemamas.

Kopenhāgenas psihosociālās aptaujas ticamība tika novērtēta, balstoties uz testa rezultātu apstrādi. Lai novērtētu ticamību, tika izmantots Kronbaha alfa koeficients. Visām skalām ir konstatēta pieņemama iekšējā saskaņotība Kronbaha alfai variējot no 0,62 līdz 0,89, kā arī tika salīdzināts oriģinālās aptaujas un latviskās versijas Kronbaha alfa koeficients. (skat. 4. tab.)

Nr.	Skalas	Originālās aptaujas Kronbaha alfa koeficients*	Latviskās versijas Kronbaha alfa koeficients
1	Kvantitatīvās prasības	0.82	0,68
2	Darba temps	0.84	0,71
3	Emocionālās prasības	0.87	0,69
4	Ietekme darbā	0.73	0,66
5	Attīstības iespējas	0.77	0,62
6	Darba nozīme	0.74	0,69
7	Lojalitāte darba vietai	0.77	0,65
8	Paredzamība	0.74	0,68
9	Atzinība	0.83	0,71
10	Uzdevumu skaidrība	0.78	0,67
11	Lomu konflikti	0.67	0,63
12	Vadības kvalitāte	0.89	0,89
13	Vadības sociālais atbalsts	0.79	0,89
14	Kolēģu sociālais atbalsts	0.70	0,74
15	Sociālais atbalsts	0.86	0,76
16	Apmierinātība ar darbu	0.82	0,79
17	Darba ģimenes konflikts	0.80	0,84
18	Uzticība vadībai	0.80	0,75
19	Darbinieku savstarpēja uzticība	0.77	0,67
20	Taisnīgums un cieņa	0.83	0,79
21	Veselības pašnovērtējums		
22	Izdegšana	0.83	0,88
23	Stress	0.81	0,82
24	Miega traucējumi	0.86	0,89
25	Seksuāla uzmākšanās	-	-
26	Vardarbības draudi	-	-
27	Fiziska vardarbība	-	-
28	Iebiedēšana	-	-

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontakthinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>